

Proposta didàctica

Joan Pinyol Colom

Cita a la Paret de Gel

Margarida Aritzeta

 onadaeducacio.com Maremàgnum, 08

1. ABANS QUE LLEGEIXIS LA NOVEL·LA

Tots els llibres del món són una conseqüència màgica de la persona que els ha escrit. Abans de llegir qualsevol novel·la és bo conèixer una mica la trajectòria vital i literària de l'autor o de l'autora, els temes que més l'inquieten, l'estil literari que els caracteritza i també algunes circumstàncies biogràfiques que ens faran més comprensibles la trama literària que estem a punt de conèixer. Per això, i abans que et proposem diverses activitats per treballar la novel·la *Cita a la Paret de Gel*, llegeix aquesta introducció sobre la vida i l'obra de la Margarida Aritzeta.

1.1 L'autora

Amb nom de flor i nascuda en ple estiu a la capital de l'Alt Camp, la Margarida Aritzeta (Valls, 1953) va començar de ben jove a cultivar la seva passió per les lletres i la història.

Una àvia extraordinària

Una de les fonts d'aquesta passió li va venir del fet d'haver tingut una àvia molt explicadora d'històries (narracions orals, llegendes i històries reals que li donava a conèixer com si fossin contes). També li va venir del seu pare, que també era un gran narrador oral i de la gran biblioteca que tenia la Pilar Vives, una companya de col·legi que, de ben menuda, va permetre a la Margarida sentir de ple el plaer de la lectura. Tal com ens confessa ella mateixa: "Allí m'hi vaig sentir sempre com un ratolí que entra a viure dins un formatge". En aquell espai insaciable va llegir molts llibres juvenils (tots els d'Enid Blyton, Jules Verne, Alexandre Dumas, William Shakespeare...). I més endavant es va sentir molt atreta per Faulkner, Víctor Català, Mercè Rodoreda. I més cap aquí Jaume Fuster i Jaume Cabré...

Estudis i preferències

Va estudiar primer Magisteri a Tarragona i després es va traslladar a Barcelona per estudiar Història Moderna i Contemporània i també Filologia Catalana a la Universitat de Barcelona on va fer el doctorat amb una tesi sobre el poeta i crític Josep Lleonart.

I encara més. La seva enorme sensibilitat la va portar a fer una incursió en l'estudi de les Belles Arts, sobretot la pintura i l'escultura. Però finalment es va entregar en cos i ànima a l'art de la paraula escrita per ser llegida, sobretot dins el gènere narratiu.

Els inicis

L'any 1979 va ser un dels primers significatius en la seva trajectòria. Va començar a treballar com a professora a l'Escola de Magisteri de Tarragona i va publicar el seu primer llibre, l'assaig titulat *Carrascllet-Veciana, elements per a l'anàlisi de la guerrilla antiborbònica* (que va descobrir-li la passió d'explicar històries reals sovint desconegudes i que treu a la llum un episodi de l'any 1719 a la seva població nadiua). Després, i aprofitant la seva estada a Madrid per fer les oposicions a ensenyament secundari, va començar a escriure històries: fantasies i ficcions narratives i poc després va enviar un d'aquests relats al Premi Recull de Blanes. No va guanyar el guardó, però sí l'empenta necessària per escriure molt. El Joaquim Carbó, un dels membres del jurat, li va enviar una carta convidant-la a escriure molt perquè ho feia molt bé. Aquest detall màgic la va esperonar de valent i un any després va enviar unes quantes narracions al premi Víctor Català de contes i narracions i el va guanyar amb el recull titulat *Quan la pedra es torna fang a les mans* (1980). I després va guanyar el Premi Sant Joan de novel·la per *Un febrer a la pell* (1982).

L'obra juvenil

Des d'aleshores ha continuat amb la publicació constant i ininterrompuda de novel·les, una bona part de les quals adreçades als més joves, entre les quals *Grafèmia* (1982), *Emboscades al Gran Nord* (1985), *El castell del Tascó* (1988), *La volta al món de Gilbert, el lloro* (1995), *Un rock d'estiu* (1992), *L'aiguamoll dels cocodrils* (2000), *El castell del cor menjat* (2003), *Aigües de tardor* (2006), *El Gorg Negre* (2012) —novel·la d'aventures i fantasia èpica situada al Montseny— i *La nit de la papallona* (2013), amb què va guanyar el Premi Barcanova de literatura infantil i juvenil. En força casos es tracta de novel·les d'aventures on els joves protagonistes es troben immersos en situacions tan diverses com inesperades.

La docència universitària

Després del seu pas per l'Escola de Magisteri de Tarragona —on ensenyava llengua i literatura catalanes—, des de 1992 és professora de Teoria de la Literatura i Literatura Comparada a la Facultat de Lletres de la Universitat Rovira i Virgili des d'on ha publicat nombrosos treballs de recerca, estudis de literatura —com el *Diccionari de termes literaris* (1996), una de les primeres aportacions nostrades en aquest terreny— i edicions crítiques, entre les quals destaca la d'una part del *Calaix de Sastre*, del Baró de Maldà. S'ha dedicat també a estudiar la interculturalitat i la relació entre la literatura i les noves tecnologies, així com als estudis sobre la dona i la literatura. I a més, i des que es va convertir en directora del Departament de Filologia Catalana de la URV, l'any 1993, ha destacat per una aposta decidida i in comptables iniciatives per apropar la literatura catalana contemporània a l'àmbit universitari.

El col·lectiu Ofèlia Dracs

La seva incursió decidida en el nostre panorama literari la va posar de seguida en contacte amb els escriptors que van anar tornant de l'exili i les noves fornades de lletraferits del país amb una colla dels quals va formar el col·lectiu literari Ofèlia Dracs a través del qual ha publicat contes en obres conjuntes com *Essa efa* (1985), *Boccatò di cardinali* (1985) i *Misteri de reina* (1994).

Diverses implicacions

Entre 2006 i 2010 va formar part del govern de la Generalitat de Catalunya com a directora general d'Acció Departamental del Departament de la Vicepresidència i des del càrrec va impulsar diversos projectes culturals i historiogràfics encara vigents.

Enamorada de les plantes i de les flors, declarada Vallença de l'Any aquest 2014 i dedicada, entre d'altres també en cos i ànima a la seva néta Alèxia, continua ben activa en els camps de la docència, la recerca i sobretot la creació literària. Ha organitzat cursos de postgrau i màsters sobre literatura, sobre escriptura literària i guionatge i ha impartit cursos de literatura en universitats de l'Argentina i de Cuba. És membre del consell de redacció de Serra d'Or, de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes, del Centre Català del PEN Club i del secretariat de dones d'aquesta entitat, entre altres associacions. Així mateix, del 1995 al 1999 representa l'Associació d'Escriptors a la Junta de Govern de la Institució de les Lletres Catalanes i, entre d'altres, també és membre de l'Associació Internacional de Llengua i Literatura Catalanes i del secretariat de dones del PEN Club Català.

També continua treballant molt pel foment de la lectura i del gust per la literatura entre els més petits, i des del 1980 realitza sessions de comentari dels seus llibres en centres d'ensenyament primari i secundari arreu dels Països Catalans. Per exemple dins el programa "Autors a les aules" de la Institució de les Lletres Catalanes.

Participa en nombrosos fòrums, taules rodones, conferències, jurats de premis literaris i, amb una presència contínua a la xarxa, dia a dia demostra la seva gran implicació en els temes que avui es couen de manera decisiva en el nostre país.

Una narradora excepcional

Tot i que també ha publicat dos reculls poètics —*Mediterrània* (1996) i *Eivissa fascinant* (2003)— i un llibret d'òpera en tres actes —*L'Atlàntida*—, a més de diversos assajos literaris, la Margarida Aritzeta destaca sobretot pels seus dots excepcionals per a la narració, i a més dels llibres dedicats al públic infantil i juvenil que ja hem esmentat, sobresurt com a autora de novel·la històrica, de ciència-ficció i també de novel·la negra —darrerament ha par-

ticipat en l'antologia *Elles també maten* (2013) i reconeix que sempre ha sentit una gran predilecció per aquest gènere, sobretot d'ençà que va llegir el que ella anomena la generació perduda dels autors negres nord-americans.

Obres destacades

De les seves darreres novel·les destaquen, a més de les que trobareu referenciades per exemple a la pàgina web de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana (www.escriptors.cat/autors/artitzetam), *Atlàntida* (1995), *L'home inventat* (1996), *L'herència de Cuba* (1997) —basada en la història real dels seus avis aragonesos, emigrats a aquell país el 1925 per fer fortuna però sense èxit—, *Perfils de Nora* (2003), *El llegat dels filisteus* (2005), *La maleta sarda* (2010) —una història d'intriga ambientada entre Barcelona i Sardenya—, *El pou dels maquis* (2013) —on recupera la història de l'altra banda de la família pels volts dels anys quaranta del segle passat— i *Bandoler* (2014) —que recrea la vida de Joan Serra, el personatge històric que va ser executat a Valls el 1815 i que va guanyar renom a partir d'una de les cançons de Lluís Llach. Fins a l'actualitat les seves obres han estat traduïdes al basc, al castellà, al gallec i a l'italià.

1.2 Alguns temes recurrents de la seva obra

La denúncia literària

A banda de la màgica combinació de realitat i ficció que veurem tot seguit, algunes de les seves obres tenen un cert to de denúncia de dues menes. La primera és una denúncia social, sobretot en les novel·les negres, a partir de personatges marginals i marginats que, tal com subratlla la mateixa Margarida, acostumen a ser molt millors que molts dels oficialment correctes. La segona és una denúncia de la manipulació històrica en el sentit que més que sovint ni les persones ni els fets del passat són com ens els han explicat i ella, convençuda que la història contemporània sovint és plena d'històries reals no explicades, ha sentit la necessitat de donar-los una nova llum i rescatar-los d'aquest engany, per exemple en novel·les com *El pou dels maquis* o *Bandoler*.

Una redescoberta íntima

Una altra de les línies temàtiques de la seva narrativa està lligada a l'illa de Cuba, on van emigrar els seus avis materns i on va néixer la seva mare. A partir d'aquest referent de la seva geografia particular, de la visita que va fer en el seu moment per conèixer la família i del curs que va fer a la Universitat de l'Havana, ha escrit tres llibres que combinen el tema de l'emigració, la descoberta i l'aventura: la novel·la *L'herència de Cuba* (1997) —relat nascut a

partir d'una història familiar pròpia que omple els buits que fins ara existien sobre la sort dels seus avis en aquella illa—; el conte *L'aiguamoll dels cocodrils* (1999), i una obra encara inèdita titulada *Els cais de les sirenes*, situada també en els ambients exòtics de les badies cubanes.

La fantasia quotidiana

En general, la Margarida Aritzeta se sent fascinada a l'hora de fabular la vida quotidiana, però com a joc, per posar en evidència i per escrit tot el que poden fer les persones, siguin del país que siguin. És el que ella anomena la fantasia quotidiana. També se sent atreta per la coincidència de col·lectius culturals diferents i en moltes de les seves obres subratlla la llibertat dels joves per decidir què han de fer en moments de conflicte.

Basades en històries reals que entren de cop en els camps de la imaginació, en fets històrics refabulats, la seva obra ens ofereix nombroses històries amb conflicte, segons la Margarida, discretament trepidants. I d'altres, com ara *Grafèmia* (1982) o *L'Atlàntida* (1995), que parteixen directament del meravellós com a motiu literari.

Literatura per a joves?

Per acabar, per a la Margarida la literatura infantil i juvenil és Literatura, ras i curt. I afegeix: "Només cal tenir en compte les edats, les il·lusions i les expectatives dels destinataris a l'hora d'escriure. Això no la fa diferent de qualsevol altra mena de text literari, perquè en definitiva, d'una manera conscient o inconscient, sempre s'escriu per a algú. No estic d'acord amb aquells que pensen que pel fet d'escriure per a nois i noies s'ha de ser menys exigent: al contrari; a un text poc exigent o mediocre de seguida se li veu el llautó, i els joves el rebutgen, encara que no hagin estudiat mai per ser crítics literaris. Hi ha coses que són intuïtives, i l'apreciació de l'art de qualitat, sigui quina sigui la seva faceta, és una d'aquestes coses. Els joves ho noten".

En l'actualitat està escrivint una novel·la negra situada al Camp de Tarragona el juny de l'any 2014 amb el rerefons de la licitació dels terrenys per al projecte Barcelona World i a partir d'una notícia que va descobrir a la premsa i que combina misteri i mort.

1.3 Realisme i imaginació

La Margarida Aritzeta es pren la ficció molt seriosament. Tal com ha manifestat en més d'una ocasió, en tot moment intenta explicar una literatura que no estigui allunyada de la vida, a partir d'uns personatges que, sense deixar mai de ser reals, naveguen sovint per l'imaginari i per l'àmbit de la fantasia. Tot plegat amb el propòsit de mostrar que la novel·la és un territori on tot és possible. Les seves històries es mouen en un món situat entre el

real i l'imaginari. És per això que hi trobem barrejats elements de realitat amb situacions clarament inventades, com per exemple a *El Gorg Negre* — novel·la de fantasia mítica— i també a la *Cita a la Paret de Gel*, com veurem ara mateix.

En aquest sentit, i tal com ha reconegut en més d'una ocasió, a part de la fascinació que sent per Faulkner i la seva manera de parlar des dels personatges, també ha llegit i admirat molt l'obra de Jorge Luis Borges, segons ella “un mestre a l'hora de lligar fantasia i realitat”, a més de Pere Calders.

Curiosa per naturalesa respecte de tot el que l'envolta, la seva és la mirada de la ficció, una mirada exploradora, un pensament que té en la ficció l'eina més eficaç per entendre el món. Tal com afirma Joan Elies Adell, “la seva tasca, com a escriptora i com a professora de teoria, és la de fer-nos entendre que la literatura és alhora desig i passió, i que escriure (però també llegir) és endinsar-se en el viatge de la vida, construir una nova existència, mitjançant una imaginació que s'ententeix amb la cultura pròpia. La literatura (crear-la, llegir-la) ens ajuda a ser diferents. Moralment millors, en definitiva”.

1.4 *Cita a la Paret de Gel*

Realitat i ficció a la novel·la

Com hem vist més amunt, un dels motius que fan volar la imaginació de la nostra autora són els viatges i les excursions. *Cita a la Paret de Gel* parteix de la situació d'un sever temporal de neu que de cop i volta condiciona la vida de tots els personatges.

La Margarida des de sempre ha anat amb els seus al Pirineu i també als Alps. En alguna ocasió, fins i tot amb els fills petits, han quedat completament colgats de neu dins el cotxe per unes pistes de muntanya que es desdibuixaven en totes direccions.

A Valls, poble on viu i on va néixer l'autora, no acostumen a passar aquests episodis meteorològics, però en una ocasió hi va haver una tempesta de neu que, com que la ciutat no està preparada per casos així, va deixar immobilitzats dos dies tots els seus habitants. No podien circular de cap manera i el que de debò s'ho va passar pipa va ser el gos que tenien. La novel·la parteix d'aquestes experiències vitals a partir de les quals la Margarida Aritzeta ha fet volar la imaginació.

La coberta

Si la coberta d'una novel·la sorprèn la mirada, el llibre té molt de guanyat. És com si fos l'aparador d'una botiga o la primera impressió que ens fa una persona el dia que la veiem per primer cop.

► Fixa't en la coberta de *Cita a la Paret de Gel*. Quins elements diries que anticipen la situació meteorològica que determina tota la trama? Fes-ne un llistat i, després, posa-hi imaginació i explica per escrit com podria ser la coberta d'una novel·la que partís de la situació d'una onada de calor en una població costanera.

► Sabries identificar el tipus de gos que apareix darrere el noi? Segons ens ha explicat la Margarida, d'una banda, és un recurs de l'il·lustrador que ha dissenyat la coberta i, de l'altra, té a veure amb un gos d'atura, de nom Xaloc, que havia tingut ella mateixa i que gaudia molt quan es rebolcava a la neu. Ja que hi som, cerca informació sobre aquesta mena de gossos i la funció que tenen dalt les muntanyes.

► Què et suggereix el títol de la novel·la? Per què creus que les paraules *Paret* i *Gel* apareixen en majúscula? Qui penses que es pot citar en un lloc tan fred?

La sinopsi

'Mira, ja neva!', criden amb alegria. Com que això no passa mai, la primera neu és genial. Enmig de la gresca (batalles de boles de neu, curses, ninots), en Julià coneix la Laura, una noia especial que dibuixa figures precioses en blocs de gel. És divertit. Però la tempesta no se'n va i, en canvi, se'n va

la llum i el telèfon, el poble es queda aïllat i comencen les bretolades i les desgràcies. Els nervis. La por. La Laura ha citat en Julià a la Paret de Gel, als límits de la població, camí dels barris marginals on mai no va ningú. Li vol ensenyar les seves figures. La tempesta no para, no s'hi veu, els peus s'ensorren, cada vegada costa més caminar. Se sent un motor, veus que criden. Sang? Borda un gos. Res no és el que sembla sota la neu. Qualsevol es pot perdre, més d'un hi pot trobar la mort.

- ▶ Fes un llistat de les paraules que més t'han cridat l'atenció d'aquesta sinopsi i que poden posar en perill la vida dels protagonistes.

La col·lecció

Cita a la Paret de Gel s'emmarca en un projecte engegat pel col·lectiu Escriptors del Camp de Tarragona (ESCAT) i Onada Edicions que pretén visibilitzar els autors i les obres que es fan en aquest territori.

- ▶ Quantes escriptores i quants escriptors coneixes de les comarques tarragonines?

Aquest projecte té el nom de Km0 en referència justament a la proximitat d'aquests autors i autores respecte de Tarragona, que es considera el quilòmetre zero. Enguany es proposen dues obres. La que és objecte d'aquesta guia didàctica —adreçada a joves d'entre 12 i 14 anys— i la novel·la *Un dia en la vida d'Ishak Butmic*, de Jordi Tiñena —recomanada per a estudiants de batxillerat. Dins la mateixa col·lecció "Maremàgnum" la intenció és anar afegint altres autors de proximitat i noves lectures per tal que puguin desplaçar-se fins als centres de secundària per intercanviar impressions amb el públic jove.

- ▶ Comenteu a classe els avantatges que trobeu del fet que els autors i les autores de les obres que llegiu a l'institut vinguin un dia a la vostra aula per compartir plegats l'expèriència del llibre.

- ▶ Sabies que en una plaça molt cèntrica de Madrid existeix un altre quilòmetre zero gravat al paviment? Cerca informació sobre el sentit que en el seu moment li van donar a aquest punt.

2. MENTRE LLEGEIXES LA NOVEL·LA

Les activitats que et proposem a continuació estan pensades perquè les realitzis durant la lectura de la novel·la. Entre d'altres, hi treballarem aspectes com els personatges, la veu narrativa, el temps, l'espai. Al final trobaràs un petit diccionari amb l'explicació i la definició d'algunes paraules per tal de facilitar la teva comprensió lectora.

2.1 La trama

Cita a la Paret de Gel és una novel·la plena de moments narratius molt intensos, de detalls que desencadenen els fets i condicionen l'estat d'ànim sobretot dels dos protagonistes. Et proposem en primer lloc que responguis les següents qüestions relatives a moments concrets de la trama per completar la lectura de la novel·la. T'indiquem també les pàgines respectives.

▶ Quan la colla d'amics del Julià es disposen a lliscar per la neu per veure quin arriba abans a la plaça de baix, amb quins estris ho fan? Segons el narrador, quin és el millor? (p. 6-8)

▶ Per quina raó el pare del Julià no és a casa quan comença el temporal de neu? (p. 9)

▶ En quin lloc exacte es coneixen la Laura i el Julià? Quin nom té la plaça? A qui han de salvar de seguida? (p. 10-11)

▶ Quines són les primeres sensacions que la Laura desperta en el Julià així que la mira als ulls? (p. 11)

▶ Quina idea fixa té la mare del Julià tres dies després de l'inici de la gran nevada? (p. 15)

▶ Un cop dins, què impedeix el Julià i la seva mare marxar en cotxe? (p. 18-19)

▶ Quina ordre oficial donen a conèixer les autoritats locals respecte dels menors de setze anys en ple temporal de neu? (p. 22)

▶ En quin lloc exacte de la ciutat es troba el Parc del Llop? Què separa? (p. 25)

▶ Què era la Llodriguera? Amb què es compara? (p. 26)

▶ Quins personatges es converteixen en els Guardians del Mur de Gel del Parc del Llop? (p. 28)

▶ Quina peça de roba regala la Laura al Julià? De quin color és? (p. 30)

▶ De quina manera es trenca un vidre del balcó del menjador de la casa del Julià? Com tapen el forat? (p. 33-34)

▶ Quina bretolada presencia el Julià per part dels que viatgen amb un cotxe eruga atemorint la població? Com pretén demostrar el que ha vist? (p. 43-44)

▶ Quina funció tenia la banyera del taller d'escultura de casa de la Laura? (p. 50)

▶ Després que s'hagi amagat dels brètols vora la Paret de Gel i que s'hagi anat enfonsant en un clot de neu, de quina manera aconsegueix sortir-ne la Laura? (p. 56)

▶ Per evitar que la Laura torni a marxar de casa mentre dura el temporal, quina mesura dràstica pren la seva mare? (p. 60)

▶ Quin és el motiu que fa que el Julià falli en la cita a la Paret de Gel? (p. 61-63)

▶ Un cop hi fa cap, quin detall demostra que la Laura no va faltar a la cita? (p. 66)

▶ De quina manera els veïns aconseguen foragitar dels seus carrers els brètols? Amb quin objecte els abonyeguen el cotxe? (p. 68)

▶ Durant una de les nits més fatídiques, quines dues teulades s'endú el temporal? (p. 70)

▶ Amb els avis a casa, quina pensada té la Laura per poder tornar a la Paret de Gel? (p. 75-77)

▶ En quina modalitat esportiva destaquen encara els avis de la Laura? Així que marxen cap al Parc del Llop, quina arma s'enduen per si s'han de defensar dels brètols? (p. 78-79)

▶ Una vegada arriben al Parc del Llop, com troben les figures de gel? Què més els sorprèn? (p. 81)

▶ Què és el que fa que quan els avis de la Laura apunten els brètols, aquests facin marxa enrere i se'n vagin? (p. 83)

▶ Quan es dirigeix de nou cap al Parc del Llop, quins sentiments contradictoris sent el Julià? (p. 92)

▶ Tancada a casa i del tot vigilada, la Laura es mor de ganes d'anar a veure les seves escultures i avisar el Julià del perill dels brètols, quina solució li planteja l'àvia per treure-li aquests neguits? (p. 96)

▶ De què és la taca que el Julià troba vora l'escala així que arriba a la Paret de Gel? (p. 98-99)

▶ Qui és el primer que va a trobar el Julià després que l'hagin agredit i abandonat damunt la neu? Què li fa al coll? (p. 101)

▶ Quan arriben a la Paret de Gel, quins tres objectes ara pertanyents al Julià troben els avis de la Laura? (p. 105)

▶ En el moment en què se sospita fermament que el Julià ha desaparegut, diversos joves demanen ajuda. Com els respon el cap de la policia municipal? (p. 114)

▶ Qui és el Tadeu? Com és físicament? Per quin motiu surt de casa? (p. 119-120)

▶ Un cop salvat del temporal, quina persona inspecciona l'estat físic del Julià? A què es dedica? Quina olor fa? (p. 127-128)

▶ Quan el Tadeu i la Laura estan sota la Paret, què crida l'atenció del nen de les figures que ha fet la Laura? Amb què es compara la figura? (p. 136)

▶ Explica de quina manera un personatge fugaç com el Tadeu al final resulta fonamental per a la retrobada entre el Julià i la Laura.

2.2 Alguns referents de la novel·la

Cita a la Paret de Gel és plena de referències a diverses realitats existents i en moltes ocasions fa pensar en altres de possibles. Resol ara aquestes qüestions sobre els referents.

▶ A la pàgina 5 la narradora fa al·lusió a països del nord que es caracteritzen per tenir mitja llum durant bona part del dia. A quins països creus que es refereix? Com és el clima en aquests llocs?

▶ A la pàgina 14 la Laura explica al Julià que la seva afició per les figures de gel va començar el dia que va veure en una revista “unes figures magnífiques que s’anaven desfent en un saló de festa”. Cerca informació sobre els anomenats hotels de gel que s’instal·len en alguns països i també les exposicions de figures de gel que s’organitzen en altres. Segur que no et deixaran gelat!

▶ A la pàgina 17 se cita *El castell*, una novel·la de l’escriptor txec Franz Kafka. Cerqueu informació sobre aquesta novel·la i mireu d’esbrinar per què té un paral·lelisme amb la situació que viu el Julià enmig del paisatge nevat. En el mateix sentit, busca també el significat de l’adjectiu kafkià.

▶ A la pàgina 19 el referent que hi trobem ve del camp de la pintura. “Tot s’havia fet igual, tot era blanc enmig del blanc, com en un quadre de Malevitx”. Cerca informació sobre aquest pintor ucraïnès i mira de trobar-ne una pintura en què aparegui la neu.

▶ A la pàgina 27, la Laura comenta al Julià que la Paret de Gel li recorda el Mur de Gel i de Foc. Quan el noi li pregunta de quin mur parla ella li demana si ha vist *Joc de trons*. Per què ho fa? Què hi ha al darrere d’aquest títol? Qui va escriure la novel·la? De quina sèrie forma part?

▶ A la pàgina 29 s'esmenta una muntanya dels Estats Units on hi ha esculpits en granit els retrats dels presidents americans. Cerca informació sobre el Mount Rushmore National Memorial i indica el nom dels presidents que hi ha representats.

▶ A la mateixa pàgina 29 també es fa referència a les figures gegants de l'illa de Pasqua. Esbrineu el sentit que tenen en aquest altre cas. On es troba aquesta illa?

▶ A la pàgina 48 se citen els artistes Rodin i Miquel Àngel. Cerqueu-ne informació i destaqueu-ne les escultures més emblemàtiques.

▶ A la pàgina 59 hi ha una referència directa a un conte tradicional, d'aquells que durant un temps es van transmetre de generació en generació per via oral fins que uns germans els van recollir per escrit. Qui eren aquests germans? Quins altres contes infantils coneixeu que també van recollir?

► A la pàgina 101 s'anomenen els gossos santbernat. Cerqueu informació sobre aquests animals i expliqueu breument de quin lloc de França són originaris, quina funció tenen i les característiques físiques que presenten.

► A la pàgina 109 l'àvia de la Laura relata a la família el mite dels enamorats Píram i Tisbe. Quan acaba la història la mare diu que li recorda el drama de Romeu i Julieta. Cerqueu informació d'aquesta altra relació amorosa amb final tràgic i, com si fóssiu l'àvia de la Laura, expliqueu-la per escrit amb la mateixa llargada.

2.3 El narrador

La veu narrativa que predomina a la novel·la és la de tercera persona. La història està explicada per un narrador omniscient que, d'una banda, és extern als fets que es relaten, però, de l'altra, per exemple coneix al detall els pensaments interiors dels protagonistes i també les històries de les seves respectives famílies. Aquesta veu quedaria allunyada dels fets si no fos que *Cita a la Paret de Gel* també es plena de diàlegs en què sentim la veu dels protagonistes de forma directa.

► Canvia la forma dels següents diàlegs cap a una veu en tercera persona que vagi comentant els fets i sense que intervingui directament cap dels dos personatges. L'acció se situa a la zona de les barraques, després que en Tadeu i la seva àvia hagin recollit el Julià, malferit. Parlen primer en Tadeu i el Julià, i després l'àvia d'en Tadeu.

El Tuc es va ajeure al seu costat.

—Aquest gos... — va dir en Tadeu.

—Sí, què passa?

—Que sembla que sigui el teu gos —va dir el xiquet—. No se separa de tu.

—Perquè sap que busco la seva mestressa. La Laura. La busquem tots dos.

—Has vingut a buscar-la a les barraques?

—No sabia que venia a les barraques. Seguia un rastre... em va semblar veure un rastre. Fins que el vaig perdre. Em pensava que podia ser aquí.
—Potser aquesta noia que busques ja és a casa seva.
—Hi havia sang, algú li va fer mal.
—Gent amb bastons?
—Amb bastons? —va preguntar en Julià, sorprès de l'acudit del xiquet. (...)
—No ho sé, eren gent amb ganes de fer mal.
—Sí, amb ganes de fer mal. Ja m'ho semblava —el xiquet—. Jo els vaig veure ahir a la tarda. Però a mi no em podien fer res, perquè sóc molt ràpid. M'hauria escapat. Però se'n van anar.
—Vas veure el cotxe?
—El cotxe? No, aquí no passa cap cotxe. Anaven caminant.
La vella estava barrejant alguna cosa en un got. Després d'una estona de batre-ho ben batut, ho va allargar al noi.
—Beu —li va dir.
—El noi va fer un glop. Era tebi, dolç i cremós.
—És bo —va dir.
—I s'ho va acabar.
—Què és?
—Un reforçant que no falla. Llet amb ou batut i sucre.
—Mai no havia tastat una cosa semblant —va dir en Julià.
—Aviat et posaràs bé i podràs tornar a casa —va dir la vella—. Ja deuen estar patint. Si en Tadeu no tornés en tota una nit, jo estaria ben desesperada. I més amb aquest temps. (p. 123-124)

- ▶ Inventat ara els diàlegs escrits que cregueis més apropiats per descriure aquesta acció narrada i afegeix-hi més intervencions del Julià i del pare per comentar què està passant a la ciutat.

Feia poca estona que havien aconseguit parlar amb el pare per Internet, s'havien vist les cares i s'havien tranquil·litzat tots una mica, encara que no sabien pas quan reprendrien el servei de trens. Es deia que n'hi havia per a dies. Li van explicar que els padrins s'estaven sols i espantats a casa seva, sense electricitat i amb el telèfon que començava a fallar, però que s'estaven esperant que parés una mica per anar-los a buscar. També li van contar que els vellets s'impacientaven. Ja havien trucat quatre vegades. (p. 24)

2.4 Els personatges

El Julià i la Laura protagonitzen aquesta novel·la. De fet, són els que de debò queden per veure's sovint a la Paret de Gel, al marge de les distraccions que la neu regala a la resta de joves, i tot i els entrebancs que els impedeixen de coincidir més vegades en aquest espai que comparteixen en secret. Són joves, entusiastes, creatius i capaços de posar els compromisos fermes de l'amistat per davant de tot.

▶ De quina manera i amb quina funció es converteixen en Guardians del Mur de Gel?

▶ Tot i que a la novel·la trobem algunes descripcions físiques dels dos, explica com els veus de caràcter i de maneres de ser.

▶ En un moment concret es diu que la Laura no té ni catorze anys, creus que és possible ser com és amb aquesta edat? T'identifiques amb algun dels dos? Per quines raons?

▶ De seguida que la coneix, el Julià diu que s'enamora de la "noia del gel". Llegeix aquest fragment i respon les qüestions que et plantejem després.

Tenia uns ulls enormes de pestanyes llarguíssimes i uns llavis tendres de fer petons. Era alta, quasi tan alta com ell. En Julià es va sentir maldestre, li tremolaven les mans i es va haver d'escurar la gola. És possible que t'engorris en trenta segons? És així de fort i intens, és així d'inevitable? (p. 11)

- ▶ Saps què és l'amor a primera vista? Explica'l breument.

- ▶ Creus que és possible un amor tan ràpid? Per què?

- ▶ Quins altres símptomes físics d'estar enamorat hi afegiries?

- ▶ Proposa els adjectius que defineixin més adequadament aquestes maneres de ser tant del Julià com de la Laura:

Fragments de la novel·la	Adjectius proposats
En Julià es va mirar amb una punta de ràbia aquell xiquet que encara no tenia nom, malgrat que no parava de xerrar. (p. 14)	
(La Laura) Mai no m'havia imaginat fent figures de gel. Però una vegada en vaig veure unes en una revista. Eren unes figures magnífiques que s'anaven desfent en un saló de festa. (p. 14)	
(La Laura) S'havia tret la gorra i les volves de neu li lluien sobre els cabells. Es va espolsar la cabellera, llarga i espessa, i va somriure. (p. 15)	

—Si no hi hagués el xiquet, et faria un petó. (La Laura al Julià) (p. 15)	
A ell no li agradava gens ser guardià de res i menys d'una paret desolada que marcava els límits entre la ciutat ordenada i la terra de ningú. (p. 28)	
Quan s'acomiadaven, ella es va treure del voltant del coll una bufanda malva molt suau, d'un teixit de llana molt fi, que no pesava gens, la va estirar i la va enrotllar al voltant del coll d'en Julià. (p. 30)	
Aquella xiqueta era molt millor que un artista famós. Era un geni. Tenia una traça del dimoni a treure semblances, semblava que no podia ser. Mai ho havia conegut ningú amb aquelles qualitats... (p. 31)	
En Julià mai no s'havia plantejat que els padrins fossin algú de qui s'haguessin de cuidar. (p. 34)	
La Laura havia tingut prou compte d'assegurar-se que ni el pare ni la mare no anirien al taller i que no la veurien sortir per la porteta del darrere. (45-46)	
La Laura tremolava de cap a peus. Havia sentit que ahir una colla de brètols que s'assemblaven a aquests que ara tenia tan a prop havien calat foc i havien provocat el pànic almenys en quatre carrers diferents. (p. 52)	
(La Laura) La respiració li faltava i el cor li anava a mil per hora, s'ofegava i sentia les cames enrampades, el cap li feia voltes, com si s'anés a desmaiar (p. 53)	

<p>(La Laura) Es va aixecar. No volia morir-se, i menys encara rient. La neu li arribava més amunt de la cintura. (p. 54)</p>	
<p>La Laura recuperava la respiració. Ara que finalment havia arribat a un lloc segur, li tornava a venir tot el trasbals pel qual havia passat, i estava convençuda que si se la miraven a la cara ho descobririen tot. (p. 58)</p>	
<p>(La Laura) Va estar a punt de dir que havia quedat amb un noi i que l'havia d'avisar que els del cotxe negre havien vist els Guardians de la Paret i anaven a buscar-los, però no es va sentir amb força de dir res. Es tornaria a escapar. Tan aviat com recuperés les forces, s'escaparia. (p. 60)</p>	
<p>(En Julià) No podia deixar sola tota aquella gent que furgaven desesperadament entre les pedres per arribar fins als veïns enterrats abans que hi arribés la mort. (p. 63)</p>	
<p>(En Julià) No suportava el nyec-nyec de la mare, el rondineig de la padrina i els "jo quan tenia la teva edat" del padrí. (p. 65)</p>	
<p>En Julià, en canvi, es va tornar a sentir malament. Com és que no li sortia res bé? Hi ha persones que sempre són al lloc que toca i en canvi, ell, sempre s'ho perdia tot. (p. 68)</p>	
<p>La Laura estava enfadada amb el Sento. Sempre es ficava a tot arreu, sempre li espatllava tot el que ella començava. (p. 82)</p>	

<p>El temps passava i la Laura sentia al seu damunt les mirades dels iaïos, dels cosins, del pare, de la mare, com si fossin una xarxa pesada, molla, que la tenia empresonada i no la deixava bellugar-se. (p. 95)</p>	
<p>(En Julià) Tenia la boca seca i un gust espès, salat, desagradable. Els llavis li coïen. No sabia si feia molta estona que l'havien tombat, però no hi havia rastre dels seus agressors. (p. 100)</p>	
<p>La Laura no se separava de la finestra per ser la primera de veure'ls quan tornarien. (p. 103)</p>	
<p>(En Julià) Es va despertar xop de suor. Era incapaç de dir si havien passat dos minuts o unes quantes hores, si era de dia o de nit, No tenia ganes ni forces per obrir els ulls. (p. 113)</p>	
<p>(La Laura) No es podia treure del cap que les seves figures a la Paret de Gel també desapareixerien. Que la seva relació havia estat així de curta, així de fràgil, meravellosa i alhora dolorosa. No sabia com podria viure si finalment ell s'havia perdut per culpa d'aquella cita que mai no li havia d'haver donat. (p. 132)</p>	
<p>(La Laura) Va dubtar. El cor la portava a seguir el xiquet. Però una cosa era el xiquet i l'altra la gent que tenia en Julià a les barraques. (p. 138)</p>	

<p>En Julià va sentir una descàrrega que el va travessar de dalt a baix. Era això el que volia aquella noia? Un admirador de les seves escultures? No sentia cap altra cosa? Va estar a punt de deixar-la anar, sentia un nus a la gola. (p. 140)</p>	
<p>(El Julià i la Laura) I de sobte es van sentir ximples i es van separar, i es van mirar als ulls, intensament. Hi ha coses que no es poden dir amb paraules, ni amb gestos, ni amb res. (...) Es van agafar de les mans i van contemplar els Guardians de la Paret. El sol fonia la neu. Les mans compartien tota la calidesa del cor. (p. 140-141)</p>	

- ▶ Descriu com evoluciona l'amistat del Julià i la Laura al llarg de la novel·la després de tots els enurts que pateixen.

- ▶ A la pàgina 31 el Julià se sorprèn de les habilitats escultòriques de la Laura i es detalla el seu treball en aquests termes: "La intenció d'una ratlla, el clot d'un volum, ja apuntaven des del primer moment al que volien significar". En la breu biografia de l'autora que encapçala aquesta guia didàctica hi ha un punt de contacte entre la vida de la Margarida Aritzeta i l'afició artística de la Laura. Troba'l i indica'l per escrit.

- ▶ En un segon estadi trobem les respectives famílies dels protagonistes. Quins trets en comú i quines diferències has trobat en les dues mares? Com és la relació que tenen amb els respectius fills?

- ▶ En un moment concret s'afegeixen a les cases els avis de cadascun, anomenats "padrins" i "iaios". Llegeix aquests dos fragments de la novel·la i fes les activitats que et proposem a continuació.

La padrina, la mare del pare, era una esportista de muntanya nada. Ella i l'avi havien practicat l'esquí de muntanya des de tota la vida i havien competit en algunes proves de biatló i de tir de ballesta de nivell europeu. Encara els practicaven i sovint s'enduien els seus néts, els tres cosins de la Laura i el Sento (...) I van sortir en filera, aprofitant les traces que anava obrint la padrina, que semblava la mar de jove, tan activa i engrescada. Encara no havia fet els seixanta anys. I quan veia la neu era com si se'n rejoyenís quinze. (p. 78-79)

Com és que eren tan vells els iaies? Els iaies dels seus amics eren molt més joves, més animats, més actius. Aquests iaies que li havien tocat a ell semblaven uns iaies de postal, d'un altre segle, una gent que ja havien donat al món tot el que eren capaços de donar i que esperaven sense cap il·lusió el pas dels dies. Quants anys tenien? Vuitanta? Potser més. Arrugats, quiets, tremolosos, amb els ulls apagats... ja no anaven al tros, ja no viatjaven, no feien mai cap festa, ni li regalaven res, no tenien projectes... es veien encongits i poqueta cosa. (p. 86-87)

Quines són les principals diferències entre uns avis i els altres?

Creus que tot depèn de l'edat de les persones?

Què vol dir l'expressió "iaios d'un altre segle"?

Per què creus que a vegades es produeix més entesa entre avis i néts que no pas entre pares i fills?

Organitzeu un debat a classe sobre el respecte que es mereixen les persones grans i el que poden aportar a la societat.

A la novel·la també és decisiu el paper que hi tenen dos nens. El Sento i el Tadeu.

- ▶ Explica de quina manera incideixen en la història.

Uns altres personatges que també condicionen els esdeveniments són la colla de brètols que circulen en una mena de cotxe fantasma atemorint la ciutat amb els seus actes vandàlics. Escatint escatint hem arribat a saber que en crear aquesta colla de persones que se situen al marge de la llei, l'autora ha pogut tenir present el referent dels anomenats Hells Angels, un club de motoristes americans considerat fora de la llei segons el Departament de Justícia dels Estats Units i del Canadà.

- ▶ Cerqueu informació sobre aquest grup i establiu les coincidències que tenen amb els brètols que apareixen a la novel·la (comportaments, manera de vestir).

2.5. El temps narratiu

L'acció de la novel·la té lloc en pocs dies del tot intensos a causa d'una situació meteorològica molt adversa i que condiciona la vida de tots els personatges. La trama lliga contínuament la realitat de les dues famílies dels protagonistes i també els esdeveniments generals al voltant de la cita a la Paret de Gel dels dos protagonistes. Les accions tenen lloc en un temps present i a vegades de forma simultània.

- ▶ Reescriu les accions següents de la novel·la en l'ordre en què es presenten a la novel·la.
 - El Julià i la seva mare surten a buscar els avis.
 - L'àvia de la Laura apunta els brètols amb una ballesta i els fa fora de la Paret de Gel.
 - El Sento cau dins el gel de l'estany de la plaça del Castell i el Julià el salva.
 - La Laura i el Tadeu parlen sota la Paret de Gel i el nen li diu on està el Julià.
 - Finalment els veïns acorralen la banda de brètols.
 - La Laura regala al Julià la seva bufanda malva.
 - El Julià col·labora en les tasques de desenrunament dels carrers.
 - La Laura i el Julià es retroben finalment sota els Guardians de la Paret, que ja han començat a regalimar.
 - Els amics del Julià surten als carrers amb trineus i sacs per veure qui arriba abans a la plaça de baix.
 - La banda de brètols apallissa el Julià.
 - Els cosins i els avis s'instal·len a casa de la Laura.
 - Els veïns organitzen una batuda per trobar el Julià.
 - Els avis del Julià s'instal·len a casa seva.

- La Laura enllesteix els relleus del Mur de Gel.
- Dins una barraca un cabrer inspecciona l'estat físic del Julià.
- El Julià s'enamora de la Laura i se sorprèn de la seva afició artística.
- La Laura proposa a la seva família veure les figures de gel que ha fet a la paret i hi va amb els avis armats i el Sento.
- Una taula de plàstic trenca un vidre del balcó del menjador de casa del Julià i han de tapar el forat amb un matalàs.
- L'àvia de la Laura explica la història de Píram i Tisbe.
- La Laura retroba damunt la neu la bufanda malva que havia regalat al Julià. I també les seves ulleres i la gorra.
- La batuda de veïns que busca el Julià parla amb el Tadeu.
- La Laura proposa al Julià convertir-los en els Guardians del Mur.
- El Julià és recollit per una família que viu en una barraca.
- Els veïns d'un carrer llencen taronges congelades a la colla de brètols i els fan fora del barri.
- El Julià veu com la colla de brètols fan destrosses enmig d'un carrer de la ciutat.
- El Julià arriba tard a la cita amb la Laura, però s'adona que ella sí que hi va acudir.
- A la Paret de Gel, la Laura s'ha d'amagar per no ser descoberta pels brètols.
- La tornada de la llum provoca diversos incendis a la ciutat.

Ordre de les accions
1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

9.
10.
11.
12.
13.
14.
15.
16.
17.
18.
19.
20.
21.
22.
23.
24.
25.
26.
27.
28.

2.6. L'espai

L'escenari de l'obra té lloc en una ciutat indeterminada, ni molt gran ni molt petita, desdibuixada pel temporal de neu, amb importants desnivells entre els carrers i situada entre el sud de Catalunya i el nord del País Valencià. En un moment de la novel·la s'afirma que en aquella població mai no hi nevava i, sabem de bona tinta, que els noms dels carrers que hi surten són un compendi de carrers i places de diferents poblacions catalanes reals. Segons ens ha confessat la mateixa autora, "molts pobles tenen un carrer del Castell. Per això li vaig posar el nom, perquè cadascú pogués imaginar que el coneixia. En realitat, jo tenia al cap el carrer d'en Bosch, de Valls, que fa costa, fins a la plaça de Sant Francesc. La plaça de dalt és el Pati".

► Tenint en compte això, fes una recerca i mira de trobar poblacions que tinguin els següents noms:

- plaça del Castell (p. 6):
- plaça de baix (p. 7):
- Parc del Llop (p. 25):
- carrer de la Carnisseria (p. 61):
- carrer de la Indústria (p. 118):
- barri de les Ginesteres (p. 134):
- campanar del Carme (p. 139):

► La Paret de Gel es troba, com has vist, al Parc del Llop, una zona de la ciutat que fa de frontera entre el que a la novel·la es considera el món segur i civilitzat i l'infern, una zona dominada pel caos, per la misèria i "per tot allò que no volem veure" (p. 92). De les següents tres descripcions d'uns espais situats en aquesta segona zona, i no gaire lluny de la Paret de Gel, extreu tots els noms i adjectius que tenen una connotació negativa i també els que fan referència a la misèria econòmica.

"En realitat el lloc no era un parc, sinó un espai desolat amb quatre arbres escanyolits que separava de manera molt convenient la zona de cases apariades dels barris suburbans." (p. 25)

"A dalt, a cosa de mig quilòmetre de la paret i les escales, s'alçaven els primers blocs de pisos barats, lletjos i massa petits, construïts els anys de després de la Segona Guerra Mundial, on malviva gent amb qui la majoria de ciutadans preferia no relacionar-se. Era una mena de ciutat prohibida.

Les famílies que havien estrenat aquells pisos ja feia temps que se n'havien anat d'un lloc tan apartat i miserable. Així que havien pogut estalviar

una mica, havien buscat pis a l'eixample o als carrers més cèntrics, encara que fos al barri antic, perquè aquella barriada apartada els feia sentir com algú que viu fora de la frontera de l'espai respectable de la ciutat. Al seu darrere, però, havia arribat una altra gent, sempre una mica més pobres i més desemparats que els que hi havien viscut abans." (p. 26)

"Era una barraca folrada de sacs i cartrons per dintre, amb un finestronet alt i la porta per tota obertura. En un racó, un fogó i una pila d'olles, paelles i plats. Al mig, una estufa de butà apagada. Dos poals aplegant l'aigua que es filtrava pel sostre en forma de goteres." (p. 122)

- ▶ Els pisos a què fa referència la primera descripció eren coneguts amb el nom popular de La Llodriguera. Per què creus que reben aquest nom?

- ▶ Coneixes altres llocs en què les diferències socials entre les persones estiguin a tocar? Busca informació sobre les anomenades *villas* que hi ha en algunes grans ciutats argentines.

- ▶ Llegeix ara aquesta descripció de l'espai que conté el taller d'escultura dels pares de la Laura i elabora'n un croquis.

"El taller era un espai molt gran, més gran que tota la superfície de la resta de la casa, alt de sostre, amb un finestral que recorria dos panys de paret sencers. Un altre dels panys de paret tocava a la casa i el tercer tenia dues portes que donaven a l'exterior. L'una era gran, amb persiana metàl·lica, i s'obria directament al carrer. Servia per entrar i sortir les peces que s'havien de carregar en camions. L'altra, la que donava al pati dels tarongers, era una porteta petita, camuflada darrere unes mampares, i servia per entrar i sortir la gent.

Per sortir de casa des del taller, s'havia de travessar tot l'espai de treball d'una punta a l'altra fins a l'aula de modelat, que era on hi havia la porteta. (p. 49)

2.7 Els recursos literaris

L'estil de la novel·la és molt personal, àgil i entenedor. Hi trobem un gran detallisme en les descripcions, tant de l'espai exterior com dels estats

d'ànim sobretot dels protagonistes. També una lloable adequació lèxica i una combinació molt idònia de narració i diàlegs que il·lustren d'allò més les accions. Igualment hi ha jocs de paraules, frases fetes, petites proses poètiques i altres recursos literaris com ara la comparació amb què es fa al·lusió a altres realitats per entendre molt millor el que s'està explicant. És un recurs que sovinteja molt a *Cita a la Paret de Gel* i que no només enriqueix el relat sinó que ens permet fer volar contínuament la imaginació com a lectors i lectores.

► De les següents frases extretes de la novel·la, canvieu les comparacions en cursiva per altres d'inventades que també hi encaixin:

• La baixada va ser un flaix, amb els esquixos de neu que se li ficaven als ulls i li picaven a la cara *com puntes d'agulla*. (p. 7)

• Els cotxes havien format una barrera blanca davant dels blocs de pisos *com els contraforts d'una muralla*. (p. 9)

• La noia va recollir un manat d'eines metàl·liques *com ganivetets petits*. (p. 12)

• Tenia les raquetes encastades en aquella neu que el retenia *com si fos cola d'impacte*. S'havia quedat allà, *com un estaquirot*, qui sap si per sempre. (p. 12)

• Per davant dels vidres passaven volant (...) enormes bosses de plàstic de tots els colors possibles (...) S'inflaven i s'enfilaven *com enormes meduses de tons estridents en un mar espès, remogut*. (p. 21)

• Aquella tempesta se'ls enduria arrossegant-los entre les bosses de colors que giravoltaven embogides, entre les branques, *com brins de palla*. (p. 21)

• El rugit del temporal era *com una banda sonora que els tenia embolicats en una pel·lícula d'on no podien sortir*. (p. 21)

• Mai ningú no hi va sentir l'escalfor d'un veïnat. L'odiaven. Hi malvivien atapeïts sense sentir-se propers, i la seva silueta recordava *la d'un enorme rusc de vespes enemigues, disposades a matar-se les unes a les altres a picades.* (p. 26)

• Mentre el padrí provava d'encendre una cigarreta amb les mans que li tremolaven *com una branca prima de taronger.* (p. 36-37)

• O això o una lot, o un fanal d'aquells antics, de gas. Els qui no en tenien, havien de demanar ajuda a algú que els il·luminés el camí, negre *com una trama criminal.* (p. 39)

• Es quedaria de pedra *com un tros de bistec congelat.* (p. 40)

• La neu formava una taca violenta, una mica fosforescent, enmig de la negror de la plaça del Castell. I aquí i allà es veien puntets que anaven amunt i avall *com cuques de llum entremaliades.* (p. 40)

• El compressor estava empolegat d'una pols vella, amb els martells hidràulics *com llargues serpents adormides,* inútils per la falta de corrent. (p. 50)

• Caminava amb el cor encongít entre brots d'un verd fosc, enxarolat, que havia arrencat la ventada, trepitjant taronges i fulles, *com tresors amagats en cotó en pèl.* (p. 51)

• Va veure el cotxe (...) com s'obria pas amb una mena de pala, *com la banya d'un rinoceront,* i deixava al seu darrere un passadís entre la neu. (p. 51)

• Els seus moviments sobre la neu, brrrp, brrrp, el motor del cotxe, les veus, tot feia una impressió irreal enmig de la quietud i el silenci del paisatge blanc. *Com si uns elefants estiguessin trepitjant un jardí delicat.* (p. 52)

• Llavors es va asseure a terra, en un espai que era *com el fons d'un pou estret*, va tancar els ulls i es va posar a plorar. (p. 54)

• Quan s'havia tret la gorra li havia quedat el monyo *com un raspall*. (p. 58)

• *Corrien com conills!!!* —cridava un altre. I esclatava a riure. (p. 67)

• Fins que va començar a fer vent. Primer només va ser una mica d'aire, que es ficava pels replècs de la roba i mossegava la carn *com una fera enrabada*. (p. 70)

• Però el seu clauer era damunt la taula i la mare el custodiava *com si es tractés de les claus d'un castell encantat*. (p. 72)

• A ells els agradava aquesta tempesta de fred i neu, amb vent i tot, perquè feia una mica de por i la por els donava idees, els feia imaginar aventures i els estimulava. Els havia girat la vida *com un mitjó*, no hi havia obligacions, ni classes, ni res... (p. 76)

• Ella encetava la marxa (...). Obria un reguerot i els nois avançaven *com una cua compacta de formigues ben embolicades*. (p. 79)

• El paisatge, però, no semblava oferir cap diferència en tota la seva extensió. Era *com un enorme llençol d'on havien desaparegut els detalls*. Tot era blanc i les marques de carrers, camins i carreteres havien desaparegut. (p. 79-80)

• ...encara que li rodava el cap, estava blanc *com una clara d'ou* i a punt de desmaiar-se. (p. 82)

• Havien dit que millor que tothom es quedés a casa, però ell ja havia estat útil desenrunant les cases esfondrades i s'havia sentit a gust, esllomat i suant *com un porc*. (p. 86)

• Feia un matí d'un gris suau, fi *com una perla*. (p. 93)

• Respirar li feia mal. Un mal fred i sec, intens, *com si l'aire que inspirava se li clavés a l'os amb la força d'un ganivet*. (p. 94)

• El cop quasi no li feia mal, però el cap encara li ressonava per dintre *com si fos una carabassa buida*. (p. 95)

• La Laura sentia al seu damunt les mirades dels iaïos, dels cosins, del pare, de la mare, *com si fossin una xarxa pesada, molla, que la tenia empresonada i no la deixava bellugar-se*. Sentia el pes d'aquelles mirades, *com si cadascuna fos un peu que l'aixafava i que li impedia respirar*. (p. 95)

• A la Laura li queien les llàgrimes cara avall *com una font*, no les volia ni les podia detenir. (p. 96)

• Una puntada de peu al genoll, a la cuixa. I aquelles rialles que voletejaven al seu entorn *com un estol de gavines enfurides*. I de sobte els xiscles, una remor *com si fos d'aigua rajant en una font*. (p. 99)

• Estava repenjat a la Paret de Gel, amb els braços i les cames estirats, *com un ninot*. (p. 100)

• Al costat de la força dels elements, els éssers humans eren partícules insignificants que la tempesta podia bufetejar i engolir si li venia de gust, *com un ós que juga a aixafar formigues*. (p. 103)

• Tot estava remenat i remogut, *com si hi haguessin estat furgant un ramat de senglars*. (p. 105)

• Llavors els joves que s'havien aplegat a la Paret de Gel van fer una cadena per pentinar el terreny i alhora per no perdre's (...) Es van anar escampant en totes direccions, *com una onada que escombrava la neu i furgava sota cada ondulació*. (p. 116)

• Deixaven un bon rastre al seu darrere, neu remoguda, petjades, *com si haguessis passat un ramat de senglars*. (p. 118)

• Però de mica en mica l'incendi anava alimentant les seves entranyes voraces i de sobte va esclatar furiós, *com un monstre assedegat de desgràcia*. (...) El foc va rebentar portes i envans i se'ls va ficar a casa com una plaga de formigues. (p. 133)

En una altra ocasió, a la pàgina 91, s'usen tres comparacions consecutives (dues de les quals de l'àmbit de l'esport) per explicar el sentiment de tristesa i de buidor d'estómac de la Laura.

► Reescriuiu aquest fragment de la novel·la afegint-n'hi tres de noves en substitució de les marcades en cursiva.

Sentia un buit a l'estómac *com quan acabes de perdre un premi que et creies que et mereixies, com quan caus en el moment precís que hauries de travessar la meta i et quedes a un pam de la glòria, o com quan un company et fa un tap monumental quan ja cantaves el bàsquet segur*.

Un altre dels recursos de la novel·la és l'ús sovintejat d'onomatopeies, que imiten sons, sorolls o veus naturals.

- Completeu les frases de sota amb les onomatopeies més adients en cada cas, que trobareu en aquests requadres i que han estat extretes de la novel·la.

Fsssssss!	Cloc, cloc, cloc	Paaaf, paaaf, paaaf
clac, clac	Crec-crec-crec	Crooooc
Hihihih!	Uuuuuuuuh	Bum, bum, bum
Nyec-nyec	Pim-pam-pum	Brrrp, brrp

- En Julià va arreplegar un dels sacs, s'hi va asseure al damunt, el va agafar de les puntes per la banda dels peus i es va deixar anar _____.
- ... rellicant i provant de riure per fer-se passar la por, mentre se'ls congelaven els llavis a mitja rialla i no podien acabar de tancar la boca. _____ —feien amb la boca torta.
- Era el primer soroll que sentia en molta estona, tret del monòton _____ que feia ella mateixa amb el martell i els enformadors tallant el gel de la paret.
- Els seus moviments sobre la neu, _____, el motor del cotxe, les veus, tot feia una impressió irreal enmig de la quietud.
- La remor dels flocs que queien sobre els senyals que havien deixat les seves raquetes, _____.
- I la noia va recuperar la respiració i el _____ del cor li va començar a afluir.
- No suportava el _____ de la mare, el rondineig de la padrina i els "jo quan tenia la teva edat" del padrí.
- I després d'aquell vent de la nit i matinada que feia _____ i s'ho emportava tot...
- I el Sento va caure damunt de l'escala metàl·lica. El _____ que es va sentir va ser terrorífic.
- Ell era una simple diversió, un objectiu per jugar al _____ una estona.
- També sentia el soroll de l'aigua que queia en un cubell, _____.
- Els moviments eren senzills i alhora precisos. _____

Un altre dels recursos que trobem a la novel·la és l'ús de frases fetes, dites i d'altres expressions que concentren una manera particular de veure el món.

▶ Indica el sentit de les següents :

- “sovint pensava que no parlaven el mateix idioma” (p. 16)
- “Estava baldat, suat. No podia amb l'ànima.” (p. 19)
- “procurant no tirar més llenya al foc” (p. 23)
- “Es veia d'una hora lluny que tenien por.” (p. 24)
- “I ningú no va dir res més per no embolicar la troca.” (p. 37)
- “Carrers mullats, calaixos eixuts.” (p. 47)
- “S'havia instal·lat en un racó fosc de la casa i pesava figues.” (p. 85)

Per acabar, en alguns moments d'aquesta novel·la també trobem el recurs de la paradoxa, el qual, i si agafem el *Diccionari de termes literaris* que també ha escrit la Margarida Aritzeta, consisteix a presentar un enunciat sota una aparença contradictòria o absurda ja que consta de dos conceptes contraris entre si.

▶ Explica el sentit d'aquestes frases extretes de la novel·la :

- Hi malviven atapeïts sense sentir-se propers. (p. 26)
- ... i a aixecar remolins de neu, que se't ficava pel coll i et petava a la cara, violenta, com si cremés de tan freda. (p. 70)

2.8 La llengua

Com ja hem apuntat més amunt, aquesta novel·la mostra un estil directe, planer, la narració és àgil i molt suggeridora pel que fa a les accions narrades i a l'escenari on passen ("La lluna és una tallada prima de meló", p. 41) i sempre s'usa un lèxic precís, molt adequat a cada context.

Per introduir-nos de seguida a la gran nevada que assola la ciutat, no més començar la novel·la trobem paraules com "colgaria", "raquetes de neu", "flocs", "cel plomís", "fred moll", "volves"...

- ▶ Completa al màxim aquests punts suspensius i cerca més paraules lligades al lèxic específic de la neu.

Tenint en compte el vessant artístic dels pares de la Laura i d'ella mateixa, un altre dels vocabularis concrets té a veure amb la pràctica de l'escultura.

- ▶ Fes un llistat de totes les eines i estris d'escultor que s'esmenten a la novel·la.

Una de les maneres que fan evident la riquesa expressiva d'un text és l'ús de paraules sinònimes.

- ▶ Troba les tres paraules que signifiquen el mateix del text que tens a continuació.

Ai quina desgràcia, ai quina desgràcia! —anava gemegant la iaia mentre abocava l'aigua bruta al vàter.

Aquella cantarella feia posar els nervis de punta.

Vols callar, mama, sisplau? Ja només em faltes tu! —li va dir al final la Maria, la seva nora, amb un to de veu del qual es va penedir immediatament.

Semblaven a punt de plorar.

Si jo no fos tan vella... ah, si no fos tan vella! —havia tornat a remugar la dona arrossegant els peus—, si no fos tan vella us en guardaríeu prou, de parlar-me així. (p. 89)

► Proposa'n tres més que les puguin substituir en el text.

A la pàgina 119 trobem un joc de paraules ben singular "caçadors caçats"

► T'atreveixes a inventar-ne més, seguint el mateix recurs?

Les noves tecnologies tenen igualment molta presència en aquesta novel·la i fan evident que el relat és ben actual.

► Cerca el significat de les següents paraules extretes de la novel·la i un cop el tinguis prova de crear un petit text en què apareguin totes: *whatsapp, telegram, snapchat, cobertura 3G, smartphone, youtube, vimeo, selfie, Wi-Fi.*

Ruled lines for writing.

En l'intercanvi de missatges de mòbil entre el Julià i la Laura a través de la xarxa 3G, i que els permet estar connectats des de casa, la Laura fa ús d'una substitució de paraules per lletres o signes aritmètics per anar encara més ràpid ("Quan pugui +kpo", p. 33). Es tracta d'una pràctica molt compartida per molts de vosaltres a l'hora d'escatimar caràcters per exemple en els SMS i també a través dels diversos xats. I que està relacionada també amb l'ús d'emoticones.

- ▶ Fes una llista de les que acostumes a usar.

- ▶ Indica en el quadre del costat les paraules que s'amaguen darrere d'aquestes combinacions :

jjjjpro	
/K	
=ment	
Jaume 6A	
7mana	
pk?	
6plau	
kdt	
Os3!	
rd9	
Tstmo!	
900?	
Xdo!	
=lada	
Fal7	
HCC	
971 (contrari de saber)	
Sant Francesc d'A6	
Cintes de k7	

2.9 Un petit diccionari

ACLOFAT (p. 61): Les parets havien anat abaixant a poc a poc, també pel pes de la neu.

ARGAMASSA (p. 61): Mescla de calç, sorra i aigua usada per a ajuntar les pedres, les rajoles, etc., en les construccions.

AÜCS (p. 99): Molts crits alhora.

AVIAR (p. 45): Deixar anar. En el nostre cas, donar sortida a l'aigua.

BADOQUEJANT (p. 14) : Fent el badoc, badant.

BARRICADA (p. 35): Parapet improvisat fet amb tota mena d'objectes per a destorbar el pas.

BOBS (p. 8): En anglès, *bobsleigh*, és un esport olímpic d'hivern consistent a tripular un trineu articulat que llisca per una superfície de glaç semicilíndrica i inclinada.

BOCADA (p. 21): Literalment seria una porció de menjar que cap d'un cop a la boca. En aquest cas es refereix a tot el que s'enduria de cop el vent.

BORRALLONADA (p. 71): Pluja de flocs de neu.

BRUC (p. 46): Arbust que es fa a les terres mediterrànies i que té unes soques usades per a l'elaboració de pipes de fumar.

BUFARUT (p. 96): Ventada forta que s'emporta en remolí pols, fulles, etc.

BUSCABRONQUINES (p. 69): Paraula composta per referir-se als que busquen raons i enfrontaments tot provocant altres persones.

CABÒRIES (p. 87): Preocupació, cavil·lació, especialment sense fonament.

CABRER (p. 127): Persona que ven llet de cabra.

CLIVELLA (p. 110): Obertura longitudinal com les que es fan en la superfície de certs cossos quan es contreuen.

CREPELLS (p. 17): Capes sòlides que es formen a la superfície d'un líquid.

EMPUDEGAR (p. 72): Omplir, infectar, de pudor.

ENFONDIR (p. 55): Anar fins molt endins, en aquest cas per esculpir les orelles.

ENFORMADOR (p. 48): Eina de fuster, d'ebenista i de torner, consistent en una làmina rectangular de ferro acerat tallant en un dels seus caps i unida per l'altre a un mànec de fusta.

ENXAROLAT (p. 51): Molt lluent, com si la capa de brillant emmirallés.

ESBALÇADES (p. 65): Les cases estimbades, derruïdes...

ESBORRIFATS (p. 60): Cabells voluminosos, com una gran escarola.

ESBUCADA (p. 51) : Que es troba enderrocada, en runes.

ESBULLAVA (p. 34): Els escampava els cabells.

ESCUATS (p. 67): Expressió que significa sense cua, com a sinònima d'esporguïts.

ESPESETAT (p. 79): Espessor. Qualitat d'espès.

FURGAVEN (p. 63): Remenaven entre les pedres.

GLEVA (p. 98): Massa semisòlida que resulta de la coagulació de certs líquids com la sang.

GRAMPONS (p. 38): Armadura metàl·lica proveïda de diverses punxes que se subjecta sota la sola de les botes per a avançar sobre el glaç o la neu molt dura.

GRANERES (p. 72): Escombres. Feix de branquillons flexibles, de palmes, de brins de material plàstic, etc., lligat generalment al cap d'un bastó o d'una canya, que serveix per escombrar.

IAIOS (p. 72): Avis. Pares del pare o de la mare.

LLAQUIM (p. 27): Llot que es fa a les basses, als llocs d'aigua estancada, etc.

MAGALL (p. 48): Eina que s'usa en l'agricultura per cavar la terra. Es tracta d'una aixada proveïda d'escarpell.

MAMPARES (p. 49): Separació vertical per compartimentar espais, que consisteix en un envà metàl·lic o de fusta, en alguns casos amb vidres a la part superior.

MÀRFEGA (p. 120): Sac gros ple de palla, espart, etc., que serveix de mata-làs.

ORATGE (p. 90): Vent, especialment vent terral.

PATOLLAVA (p. 31, 37): En aquest cas, vol dir que s'esforçava a fer anar el fogó.

POALS (p. 72): Galleda, especialment per a pouar.

REDOL (p. 98): Porció de terreny no gaire gran, més o menys plana i de tendència circular, diferenciada de les del voltant.

RONQUET (p. 74): Soroll que es fa roncant.

SOPOR (p. 104): Somnolència, adormiment.

SÒRDID (p. 64): Aspecte desastrat d'un carrer, amb cases caigudes, de gent perduda sense casa, de bigues descarnades i esquelets de pisos ensorrats.

TINYA (p. 11): Ésser (algú o alguna cosa) dolent com la tinya (o més dolent que la tinya) vol dir ésser molt dolent.

TRABUCAVA (p. 136): La gent parlava, equivocadament, dient unes paraules o unes lletres per altres.

TREMOLÍ (p. 84): Lleuger tremolor.

TREPA (p. 43): En aquest context, gent de baixa estofa, de la pitjor mena.

TROS (p. 87): Es refereix a anar al camp a treballar la terra.

XIPOLL (p. 18): Un lloc aigualós i fangós.

3. UN COP HAS LLEGIT LA NOVEL·LA

► Ara que ja has llegit la novel·la, sabries identificar quin moment exacte de la trama reflecteix la imatge de la coberta? Explica què ha passat justament abans i què passa després.

A l'inici de la novel·la s'expliquen les conseqüències que té el temporal de neu en una ciutat no acostumada a aquest fenomen meteorològic. Entre d'altres, les autoritats han de condicionar el pavelló d'esports per als que no han pogut tornar a casa.

► Has viscut mai uns fets semblants o els has seguit a través dels mitjans de comunicació? Què els va causar? Quines en van ser les conseqüències?

► Imagina't que ets periodista televisiu i presentes un informatiu en horari de màxima audiència. Inventat una predicció meteorològica que anunciï la situació de temporal de neu que té lloc a la novel·la i alerta la població de les conseqüències que pot tenir. Fes un llistat de consells del tot necessaris per fer front a la situació.

► Plantegeu a classe una reflexió a partir d'aquesta qüestió: la geografia o les situacions meteorològiques adverses poden condicionar el caràcter de les persones? Si voleu comenceu el debat a partir de la frase : "Molt tocat per la tramuntana" extreta de la cançó *L'Empordà* de Sopa de Cabra.

► Com has vist, la novel·la també presenta algunes frases curtes, però molt plenes de contingut que conviden a la reflexió. Comenteu a classe el sentit d'aquestes tres:

- "És com la vida. No hi ha res que duri gaire." (p. 15)
- "La tecnologia mai no té pietat dels pobres mortals." (p. 63)
- "Precipitar-se a treure conclusions abans d'hora pot tenir unes conseqüències fatals." (p. 112)

► Després de treballar a classe els textos periodístics, com ara les entrevistes, et fan saber que la Margarida Aritzeta vindrà al teu centre per parlar de la seva obra. Fes un llistat de totes les preguntes que li faràs.

Proposta didàctica

Joan Pinyol Colom

Cita a la Paret de Gel Margarida Aritzeta

Cita a la Paret de Gel

Margarida Aritzeta

 onadaeducacio.com Maremàgnum, 08

"Mira, ja neva!", criden amb alegria. Com que això no passa mai, la primera neu és genial. Enmig de la gresca (batalles de boles de neu, curses, ninots), en Julià coneix la Laura, una noia especial que dibuixa figures precioses en blocs de gel. És divertit. Però la tempesta no se'n va i, en canvi, se'n va la llum i el telèfon, el poble es queda aïllat i comencen les bretolades i les desgràcies. Els nervis. La por. La Laura ha citat en Julià a la Paret de Gel, als límits de la població, camí dels barris marginals on mai no va ningú. Li vol ensenyar les seves figures. La tempesta no para, no s'hi veu, els peus s'ensorren, cada vegada costa més caminar. Se sent un motor, veus que criden. Sang? Borda un gos. Res no és el que sembla sota la neu. Qualsevol es pot perdre, més d'un hi pot trobar la mort.

Maremàgnum, 08
ISBN: 978-84-15896-45-6

 onadaeducacio.com

atencio@onadaeducacio.com

Plaça de l'Ajuntament, Local 3 • 12580 Benicarló • 964 47 46 41